

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 201g/2025

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 91
alineatele (1) lit. b), (4) și (8), 95 alin. (7), 97 alin. (2) pct. 2) lit. a), 102
alineatele (1), (2) lit. e) și (5) din Codul electoral

CHIȘINĂU
24 septembrie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
 dlui Sergiu LITVINENCO,
 dlui Ion MALANCIUC,
 nei Viorica PUICA,
 dlui Nicolae ROȘCA,
 nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
 cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 23 septembrie 2025,
 Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
 Având în vedere actele și lucrările dosarului,
 Deliberând la 24 septembrie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textelor „subiecți electorali”, „subiecții electorali” și „subiecților electorali” din articolele 91 alineatele (1) lit. b), (4) și (8), 95 alin. (7), 97 alin. (2) pct. 2) lit. a), 102 alineatele (1), (2) lit. e) și (5) din Codul electoral, ridicată de dna Tamara Chișca-Doneva, reprezentantă a Blocului Electoral Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei parte în dosarul nr. 3-110/2025, pendinte la Curtea de Apel Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată format din dna Victoria Sîrbu, dna Lucia Bagrin și dl Andrei Cașcaval, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin Hotărârea nr. 3993 din 17 septembrie 2025, Comisia Electorală Centrală a admis contestația Partidului Politic „Partidul Național Moldovenesc” din 2 septembrie 2025 și sesizarea Partidului Politic „Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa” din 5 septembrie 2025 și a dispus, *inter alia*: (i) aplicarea în privința Blocului Electoral „Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei” a sancțiunii de avertisment pentru încălcarea prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice; (ii) inițierea unui control complex al finanțării activității Partidului Politic „Partidul Republican Inima Moldovei” pentru perioada 1 mai – 31 august 2025 și a Blocului Electoral „Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei” pentru perioada 3 august – 1 octombrie 2025; (iii) expedierea către Ministerul Justiției a copiei dosarului administrativ în

vederea examinării aplicabilității articolului 21 din Legea privind partidele politice în privința Partidului Politic „Partidul Republican Inima Moldovei”.

4. La 19 septembrie 2025, atât Partidul Politic „Partidul Republican „Inima Moldovei” și Blocului Electoral Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei, cât și Partidul Politic „Partidul Național Moldovenesc” au constatat în instanța de contencios administrativ Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3993 din 17 septembrie 2025.

5. Printr-o Încheiere din 22 septembrie 2025, Curtea de Apel Centru a dispus conexarea cauzelor menționate la § 4 într-un singur dosar.

6. În cadrul ședinței de judecată din 23 septembrie 2025, dna Tamara Chișca-Doneva, reprezentantă a Blocului Electoral Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei a ridicat excepția de neconstituționalitate a textelor „subiecți electorali”, „subiecții electorali” și „subiecților electorali” din articolele 91 alineatele (1) lit. b), (4) și (8), 95 alin. (7), 97 alin. (2) pct. 2) lit. a), 102 alineatele (1), (2) lit. e) și (5) din Codul electoral.

7. Printr-o încheiere din 23 septembrie 2025, Curtea de Apel Centru a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

„(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

9. Prevederile relevante ale Codului electoral, adoptat prin Legea nr. 325 din 8 decembrie 2022, sunt următoarele:

Articolul 91 Contestațiile

(1) În sensul prezentului cod, prin contestație se înțelege cererea în formă scrisă, inclusiv cererea prealabilă, prin care:

a) se cere revizuirea, anularea, în tot sau în parte, ori emiterea unui act administrativ de către organul electoral, realizarea unei acțiuni sau obligarea organului electoral la inacțiune;

b) se contestă acțiunile/inacțiunile considerate ca ilegale ale subiecților înregistrați, acreditați sau confirmați ori care urmează a fi înregistrați, acreditați sau confirmați de către organele electorale, denumiți în continuare **subiecți electorali**;

c) se contestă faptele considerate ca încălcare a modului de reflectare a campaniei electorale, de difuzare sau de plasare a publicității electorale;

d) se contestă faptele considerate ca încălcare a cadrului normativ cu privire la finanțarea partidelor politice, a campaniilor electorale, a candidaților desemnați, a grupurilor de inițiativă și a participanților la referendum;

e) se formulează critici în legătură cu alte încălcări ale legislației electorale.

[...]

(4) Contestațiile prevăzute la alin.(1) lit.b) se depun la organul electoral care a înregistrat, a acreditat sau a confirmat ori urmează să înregistreze, să acrediteze sau să confirme **subiecții electorali** ale căror acțiuni/inacțiuni se contestă. Deciziile organului electoral pe marginea acestor contestații se contestă în condițiile alin.(3).

[...]

(8) Contestațiile privind modalitatea de pregătire și/sau plasare a publicității electorale, inclusiv privind conținutul acestor materiale publicitare, se examinează de către organele electorale în partea ce vizează acțiunile/inacțiunile **subiecților electorali** înregistrați/confirmați sau care urmează a fi înregistrați/confirmați de organele electorale.

[...]

Articolul 95 Termenul de depunere a contestațiilor

[...]

(7) Cererile de anulare a înregistrării, a acreditării sau a confirmării subiecților electorali se depun la organul electoral competent cel târziu cu 5 zile înainte de ziua alegerilor.

Cererile depuse după acest termen se examinează concomitent cu centralizarea și confirmarea rezultatelor alegerilor.

[...]

Articolul 97

Competența autorităților publice în examinarea contestațiilor

[...]

(2) Pornind de la prevederile prezentului cod și ale altor acte normative conexe, competența de examinare a contestațiilor revine:

2) Comisiei Electorale Centrale – în cazul contestațiilor depuse în condițiile prezentului capitol. Comisia Electorală Centrală examinează și:

a) cererile de anulare – în cazul **subiecților electorali** înregistrați, acreditați sau confirmați de către comisie;

[...]

Articolul 102

Răspunderea juridică

(1) Persoanele fizice și juridice, grupurile de inițiativă, concurenții electorali și participanții la referendum, precum și alți subiecți implicați în procesul electoral care încalcă prevederile actelor normative în domeniul electoral, împiedică exercitarea liberă a drepturilor electorale, împiedică activitatea organelor electorale poartă răspundere în conformitate cu legislația.

(2) Pentru încălcarea actelor normative în domeniul electoral, Comisia Electorală Centrală sau, după caz, consiliul electoral de circumscripție, din oficiu sau în temeiul cererii formulate de o altă autoritate competentă ori la cererea contestatarilor, poate aplica sau solicita aplicarea următoarelor sancțiuni de bază sau complementare:

[...]

e) anularea înregistrării, a acreditării sau a confirmării **subiecților electorali**;

[...]

(5) Anularea înregistrării se aplică prin hotărâre a organului electoral care a înregistrat **subiectul electoral** în cazul în care se constată:

a) folosirea fondurilor financiare și materiale nedeclarate mai mult de 1% raportat la plafonul mijloacelor ce pot fi transferate în contul fondului electoral sau cel destinat grupului de inițiativă;

b) depășirea plafonului fondului electoral sau al celui destinat grupului de inițiativă;

c) utilizarea mijloacelor financiare din străinătate, cu excepția donațiilor din partea cetățenilor Republicii Moldova cu venituri obținute în afara țării;

d) nesuspendarea din funcție de către candidatul care are această obligație. În acest caz se anulează înregistrarea concurentului electoral, a candidatului independent sau se exclude candidatul respectiv din lista concurentului electoral;

e) nerespectarea restricțiilor stabilite la art.16 alin.(2) lit.c)–e[f]) și nedeclararea acestora de către candidat în condițiile art.68 alin.(1) lit.f);

f) încălcarea prevederilor art.54 alin.(6) lit.a);

g) nerespectarea cerințelor stabilite la art.68, 112, 113 și 139;

h) participarea în cadrul blocului electoral camuflat, conform criteriilor stabilite de Comisia Electorală Centrală.

[...]

ÎN DREPT

A. Argumentele autoarei excepției de neconstituționalitate

10. Autoarea sesizării susține că prin textele „subiecți electorali”, „subiecții electorali” și „subiecților electorali” din articolele 91 alineatele (1) lit. b), (4) și (8), 95 alin. (7), 97 alin. (2) pct. 2) lit. a), 102 alineatele (1), (2) lit. e) și (5) din Codul electoral legislatorul nu a reglementat în mod clar dacă sub incidența acestuia cad partidele politice care sunt părți a unui bloc electoral, candidații desemnați sau blocul electoral în întregime. În lipsa unei norme care ar stabili domeniul de aplicare a textelor contestate, autoritățile electorale pot exclude din competiția electorală nu doar partidul sau blocul electoral, ci chiar pe candidații individuali, în absența constatării unor încălcări care să le fie imputabile în mod direct.

11. Autoarea menționează că, prin Hotărârea nr. 3993 din 17 septembrie 2025, Comisia Electorală Centrală a aplicat textele contestate asupra unui partid care este parte componentă a Blocului electoral, deși legislația stabilește expres că concurentul electoral este Blocul electoral, iar partidele componente nu au o personalitate juridică distinctă în cadrul campaniei electorale. Extinderea sferei de aplicare a textelor contestate depășește limitele legii și afectează dreptul candidaților individuali desemnați de blocul electoral să candideze la alegeri.

12. Prin urmare, autoarea excepției consideră că dispozițiile contestate contravin articolelor 23, 38 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul electoral, ține de competența Curții Constituționale.

15. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, Curtea constată că excepția este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză cu privire la examinarea contestației împotriva hotărârii Comisiei Electorale Centrale. Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

17. Obiecte ale excepției de neconstituționalitate sunt sintagmele „subiecți electorali”, „subiecții electorali” și „subiecților electorali” din articolele 91 alineatele (1) lit. b), (4) și (8), 95 alin. (7), 97 alin. (2) pct. 2) lit. a), 102 alineatele (1), (2) lit. e) și (5) din Codul electoral. Curtea constată că

dispozițiile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului constituționalității.

18. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autoarei sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 58 din 6 iunie 2024, § 25).

19. Autoarea excepției susține că prevederile contestate contravin articolelor 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 38 (*dreptul de vot și dreptul de a fi ales*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

20. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că articolul 23 din Constituție nu are o aplicare de sine stătătoare. Pentru a putea fi invocat standardul calității legii, trebuie să existe o ingerință într-un drept fundamental. De asemenea, cu referire la pretinsa încălcare a articolului 54 din Constituție, Curtea a subliniat că nici acest articol nu poate fi invocat de sine stătător. Articolul 54 îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Astfel, pentru a putea fi invocat acest articol, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea DCC nr. 13 din 1 februarie 2022, § 21).

21. Cu privire la incidența dreptului de a candida la funcția de deputat în Parlament garantat de articolul 38 alin. (3) din Constituție, Curtea notează că legislatorul, în temeiul articolelor 61 alineatele (1) și (2), 72 alin. (3) lit. a) din Constituție, a adoptat Codul electoral, care reglementează procedurile detaliate de exercitare a acestui drept. Expresia „subiect electoral” cu declinările gramaticale corespunzătoare folosite în articolele invocate ale Codului electoral are sensul determinat de legislator și urmează a fi aplicat de organele electorale, și, după caz, de instanțele judecătorești competente.

22. Curtea reține că autoarea nu argumentează contrarietatea sintagmei contestate cu dispozițiile articolului 38 din Constituție, ci îi solicită Curții să interpreteze dacă sub incidența sintagmei contestate cade doar Blocul electoral înregistrat în calitate de concurent electoral sau inclusiv partidele politice care au constituit blocul respectiv și candidații desemnați de aceștia. De asemenea, autoarea îi solicită Curții să clarifice dacă sancțiunile electorale aplicate unui partid politic pot avea efecte asupra Blocului electoral din care acest partid face parte, precum și asupra candidaților desemnați de aceștia. Curtea menționează că astfel de aspecte țin de aplicarea și interpretarea legii și nu sunt de competența Curții Constituționale (DCC nr. 9 din 20 ianuarie 2022, § 28; DCC nr. 20 din 17 februarie 2022, § 31). Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată.

23. Pe baza celor menționate, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2) și (3) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea nr. 201g/2025 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 91 alineatele (1) lit. b), (4) și (8), 95 alin. (7), 97 alin. (2) pct. 2) lit. a), 102 alineatele (1), (2) lit. e) și (5) din Codul electoral, ridicată de dna Tamara Chișca-Doneva, reprezentantă a Blocului Electoral Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei, în dosarul nr. 3-110/2025, pendinte la Curtea de Apel Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 24 septembrie 2025

DCC nr. 136

Dosarul nr. 201g/2025